

Nápadník

UČITELKY MŠ

DUBEN 2021

ročník II • číslo 9

- Má zlatá Mařenko, stavějí ti máje
- Hry s balančními míči
- Zhudebněná jazyková hra: Zdrobněliny
- Den matek

Má zlatá Mařenko, stavějí ti máje

V některých obcích se stále drží tradice májí. Projekt seznamuje děti s tradicemi, zvyky a obyčejí, které lidem odedávna přinášely radost a vyjadřovaly těsné sepětí člověka s přírodou. Názorným přiblížením lidových tradic, zvyků, obyčejů a pranostik předáváme dětem důležité kulturní dědictví a budujeme v nich hlubší vztah ke známému místu, k rodnému městu, obci i celé naší zemi. Přirozenou cestou navíc dochází k rozvíjení fantazie a třibení vkusu.

Hlavní oblast činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní, multikulturní a mediální výchova
Další oblasti činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Hudební, taneční a dramatická výchova • Jazyk a řeč • Výtvarná a estetická výchova • Osobnostní a sociální výchova
Podporované dovednosti, schopnosti a osobnostní charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> • Pohyb a pohybová koordinace • Úroveň verbální komunikace • Spolupráce na činnostech • Komunikace s dětmi • Paměť • Sociální informovanost • Společenská pravidla a návyky • Sebeuvědomění, sebeuplatnění • Respektování pravidel
Pomůcky a potřeby	<ul style="list-style-type: none"> • Krepový papír, drátky, stuhy, vršek stromku
Prostorové nároky	<ul style="list-style-type: none"> • Herna, zahrada
Doporučená literatura	<ul style="list-style-type: none"> • M. Bestajovský: Lidové obyčeje a nápady pro šikovně ruce. Jaro, Computer Press, Brno 2006 • D. Šottnerová: Jaro, Rubico, Olomouc 2007

V případě máje se jedná o velmi starou jarní tradici známou především z jižních Čech a Slovácka. Předchůdcem byly nejspíš prastaré slavnosti vítání jara. Hlavním symbolem zvyklosti je **máj neboli májka – ozdobený strom symbolizující jaro a lásku**, kterou mládenci stavěli na návsi, před kostelem nebo zámkem, ale také před domy svobodných dívek. Společnost děvčat na májovou slavnost si chlapci zpěvem a tancem vyprosili u rodičů. Za doprovodu muzikantů se celý bujarý průvod s malými májkami přesunul k hlavní máji, kde probíhala společná veselice.

POSTUP

➤ Úvodní seznámení

Přiblížení tradiční slavnosti formou vyprávění, ukázek obrazového materiálu, hudebních nahrávek a četby na dané téma.

Děti uvádíme do světa duchovních hodnot, kultury a umění. Pomáháme jim osvojit si potřebné dovednosti, návyky a postoje a umožňujeme jim aktivně se podílet na utváření společenské dohody v prostředí, kde žijí.

➤ Příprava slavnosti

- Zdobení máje: výroba papírových (krepových) růží a různobarevných stuh, připevnění připravených ozdob na zelenou část máje – vršek stromku, nejčastěji smrk, jedle, břízka (postačí i větev).
- Chlapci mohou připravovat „stavění máje“ či vyrábět z tvrdého papíru nástroje pro muzikanty (housle, klarinety, basu, dudy...).
- Připomeneme si rovněž lidové verše a popěvky s májovou tematikou – poslech a nácvik písní s hudebním doprovodem.

➤ Vlastní slavnost

- Děti utvoří tři skupiny: chlapci, děvčata a muzikanti.
- Chlapci žádají zpěvem muzikanty o hudební doprovod během slavnosti. Muzikanti vše vyslechnou a za pěknou písničku nabídku rádi přijmou.

UPOZORNĚNÍ

V lidových písních jsou často užívána regionální nářečí, jež patří k nenahraditelnému kulturnímu dědictví, které je třeba zachovávat, chovat k němu úctu a zvyšovat povědomost o jeho důležitosti.

Následující lidové písně jsou uváděny v pošumavském nářečí:

- Písni **Dej vám Pámbu dobrý vodpoledne** žádají chlapci muzikanty o doprovod:

D A

Dej vám Pám-bu do-brý vod-po-led-ne, mi-lí pá-ni

mu-zi-kan-ti. My se vás de-me ptát, zda nám bu-

de-te hrát, my bu-de-me tan-co-va-ti.

- Chlapci v doprovodu muzikantů zavítají ke skupině děvčat, jež mají pro hosty připravenou nejen ozdobenou májku, ale i chutné pohoštění.
- Písničkou chlapci požádají rodiče, aby děvčata pustili na večerní veselici. Musejí rodičům přislíbit, že se dívky v pořádku vrátí domů.
- Děti navrhnou různé možnosti, jak přesvědčit rodiče, aby dívky pustili. Měli bychom děti upozornit na to, že v dřívějších dobách nebyla možnost telefonovat.
- Děvčata vítají chlapce písní **A vy páni mládenci**:

D

A vy pá-ni mlá-den-ci, my vás pěk-ně pro-sí-me,

bu-de-te-li tan-co-va-ti, na-před se vás

ze-ptá-me, ze-ptá-me.

- Průvod se shromažďuje, probíhá občerstvení a zazní píseň **Má zlatá Mařenko, stavěj ti máje:**

Musical score for the song "Má zlatá Mařenko, stavěj ti máje". The score is in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of three staves of music with lyrics underneath. The lyrics are: "Má zla - tá Ma - ře - nko, sta - vě - jí ti má - je, vo - te - vři vo - ký - nko, po - dí - vej se na ně, vo - te - vři vo - ký - nko, po - dí - vej se na ně."

- Před odchodem z domu zpívají společně chlapci a děvčata píseň **Muziky, páni:**

Musical score for the song "Muziky, páni". The score is in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of two staves of music with lyrics underneath. The lyrics are: "Mu - zi - ky pá - ni, pojd' - te vy s ná - mi, vy - ro - stla pi - vo - ňka na na - ší strá - ni."

- Všichni odcházejí s májkou v průvodu za doprovodu jakékoliv známé lidové písně.
- Májku nahrazující hlavní máj upevní děti „na návsi“ do předem připraveného stojanu, květináče nebo jiné nádoby. Pokud na slavnost pozveme i rodiče, lze dívky rozmístit do více „chalup“, kde je chlapci s muzikou a již dříve vyzvednutými dívkami stejným způsobem přibírají k veselici.

- Při příchodu „na návěs“ vytvoří všichni kruh kolem májky, tančí a zpívají např. píseň **V Česticích na návsi stojí máj:**

Musical score for the song "V Česticích na návsi stojí máj". The score is written in treble clef, key of D major (two sharps), and 3/4 time. It consists of three staves of music with lyrics underneath.

Staff 1: Chords D, A, D. Lyrics: V Čes-ti-cích na ná-vsi sto-jí máj a pod ním

Staff 2: Chords G, D, A. Lyrics: vše-chno já - sá, a na něj hr - dá je,

Staff 3: Chords D, A, D. Lyrics: co sto-jí u má-je, čes-tic-ká mla-dá cha - sa.

- Na závěr slavnosti všichni zúčastnění zapějí píseň **Hrajte nám, muziky:**

Musical score for the song "Hrajte nám, muziky". The score is written in treble clef, key of D major (two sharps), and 2/4 time. It consists of four staves of music with lyrics underneath.

Staff 1: Chords D, A. Lyrics: Hraj-te nám, mu-zi-ky, pě-kně ve-se - le,

Staff 2: Chord D. Lyrics: do-kud tu ty na-še mlá-den-ce má - me,

Staff 3: Chord A. Lyrics: až se nám roz-je-dou, víc se ne-vrá - tí,

Staff 4: Chord D. Lyrics: ko-mu pak, mu-zi-ky, bu-de - te hrá - ti.

- Potom následuje závěrečná veselice s písněmi, tancem a hostinou.
- Slavnostní završení může mít podobu společné hry či vystoupení na školní besídce. Další variantou je přímé zapojení rodičů.

2.

Hry s balančními míči

Činnost je zaměřena především na pohyb a pohybovou koordinaci skupiny dětí, proto je potřebný dostatečně velký prostor. Nejvhodnější je tělocvična, kde jsou vyznačená herní pole, která zpočátku mohou dětem pomoci v orientaci. Nejde o klasické cvičení na balančních míčích, jde o seznámení se s náčiním, manipulaci s ním, koordinaci pohybů a procvičování aktivit s míčem.

Hlavní oblast činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Tělesná a pohybová výchova
Další oblasti činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Osobnostní a sociální výchova
Podporované dovednosti a schopnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Pohyb a pohybová koordinace • Nápodoba pohybů • Prostorová orientace • Komunikace s dětmi • Zapojení do společných her, spolupráce na činnostech
Podporované osobnostní charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> • Sebeovládání a přizpůsobivost • Vůle, vytrvalost • Radost z pohybu
Pomůcky a potřeby	<ul style="list-style-type: none"> • Balanční míče dětské i dospělé velikosti
Prostorové nároky	<ul style="list-style-type: none"> • Tělocvična, hřiště nebo jakýkoli větší prostor

POPIS ČINNOSTI

Všechny děti cvičí najednou. Každé dítě má připravený **balanční míč**. Výchozí bod je v řadě na jedné straně tělocvičny, ze kterého se budou děti s míčem pohybovat na druhou stranu a zpět. Důležitá je vzdálenost, aby se mohl míč dostatečně rozkutálet.

➤ Na zvukový signál děti:

- Koulejí míče tam a zpět.
- Driblují tam a zpět.
- Kombinují dvě předchozí aktivity, jednu tam, druhou zpět.
- Africká žena, africký muž – děti nesou míče na hlavě a rukama je přidržují.
- Dvojitý signál – děti na první signál stojí a vši silou odstrčí míč na druhou stranu. Pozorují cestu svého míče a na druhý signál za ním vyběhnou.
- Koulejí míč tam a zpět s jednou překážkou (kužel).
- Koulejí míč tam a zpět s dvěma až třemi překážkami (podle počtu dětí ve skupině a v závislosti na prostoru).
- Had – děti koulejí míč za vedoucím dítětem nebo dospělým.

➤ Relaxace

Děti sedí, klečí nebo stojí u míče a **s motivačním příběhem** se zklidňují.

- Poprchává – děti prstíky jemně klepou na míč.
- Prší – dlaněmi plácají do míče.
- Bouřka – pěstmi buší do míče.
- Sluníčko – zvedají míč nad hlavu.

DOPORUČENÍ

- Děti by měly mít vhodnou cvičební obuv.
- Měly by se nejprve seznámit s prostorem.
- Doporučuji nejprve hrát hry bez tělovýchovného náčiní.
- V tělocvičně je pro určení jasného signálu vhodná píšťalka.
- Instrukce ke hře by měly obsahovat pokyny pro bezpečný pohyb ve velkém prostoru.

Obměny

Obměna ve velikosti balančního míče:

- Balanční míč dětské velikosti.
- Balanční míč dospělé velikosti (zvládnou i děti tříleté).

➤ Vhodné pro děti se SVP

Hra je vhodná pro děti s ADHD, psychomotorickým neklidem a pro děti se sociálními poruchami. Aktivita je vhodná též pro děti s tělesným handicapem, v některých případech je vhodná dopomoc dospělého.

Zhudebněná jazyková hra: Zdrobněliny

Zdrobněliny jsou v češtině velmi hojné a často se používají v aktivní slovní zásobě, přičemž způsob jejich tvoření je velmi rozmanitý. Slovní hry se zdrobnělinami mohou mít mnoho variant. Jednou z nich je zhudebnění následujících trojic slov jednoduchou ostinátní melodií, která je zároveň vhodným prostředkem k pěvecké výchově předškolních dětí.

Hlavní oblast činnosti	• Hudební, taneční a dramatická výchova
Další oblasti činnosti	• Jazyk a řeč
Podporované dovednosti, schopnosti a osobnostní charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> • Slovní zásoba • Paměť • Gramatická správnost řeči • Úroveň verbální komunikace • Vnímání • Pozornost, soustředěnost • Zapojení do společných her
Pomůcky a potřeby	• Notová příloha, zásoba slovních spojení, eventuálně zvonkohra
Prostorové nároky	• Vyvětraná místnost, školní zahrada, park atd.
Doporučená literatura	• A. Tichá: Učíme děti zpívat, Praha 2005

Principem aktivity je **pěvecká ozvěna**, kdy učitelka předzpívá dětem celou trojici slov a děti slova opakuji. Později se přidávají již po zaznění prvního slova; následně se i samy snaží objevit a ostatním předzpívat další trojice slov odpovídající vzorci.

POSTUP

- Aktivitu začneme krátkým motivačním rozhovorem: Až budeš mít narozeniny, chtěl bys dostat velký dar, nebo menší dárek, anebo malý dáreček?
- Učitelka předzpívává dětem trojice slov. K opoře zpěvu lze využít zvonkohru nebo xylofon.
- K aktivitě je vhodné se vrátit na místech, kde se dané trojice předmětů reálně vyskytují, např. v parku: strom – stromek – stromeček; list – lístek – lísteček atd.

UPOZORNĚNÍ

Pedagog při aktivitě pozoruje zapojení dětí s odlišným mateřským jazykem nebo jiným atypickým vývojem řeči a reaguje na jejich projevy.

- Níže uvedená slovní zásoba je velká a nepředpokládá vyčerpání při jedné aktivitě.
- Pro zdravé **navození zpěvního hlasu** dětí zpíváme (alespoň) v C dur, nebo ještě lépe v D dur.

SLOVNÍ ZÁSoba TROJIC SLOV

dar	dárek	dáreček	kůl	kolík	kolíček
dort	dortík	dortíček	sud	soudek	soudeček
květ	kvítek	kvíteček	koš	košík	košíček
dům	domek	domeček	kus	kousek	kousíček
stůl	stolek	stoleček	zub	zoubek	zoubeček
strom	stromek	stromeček	prst	prstík	prstíček
list	lístek	lísteček	hrst	hrstka	hrstička
keř	keřík	keříček	lod'	lodka	lodička
hřib	hříbek	hříbeček	tyč	tyčka	tyčinka
zvon	zvonek	zvoneček	myš	myška	myšička
vůz	vozík	vozíček	sad	sádek	sádeček
kůň	koník	koníček	nůž	nožík	nožíček

4. Den matek

Tato aktivita je zaměřena na připomenutí významu Dne matek, tradičního svátku, který se slaví druhou květnovou nedělí. V letošním roce tento den připadá na neděli 9. května, proto se s dětmi včas připravte a vyrobte maminkám překvapení. Zkuste děti nechat vyjádřit pocity a emoce a nechte je zamyslet se, jaké jsou jejich maminky a co se jim na nich líbí. Činnost rozvíjí kromě emocí i praktické dovednosti, jemnou motoriku a kreativní schopnosti.

Hlavní oblast činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní, multikulturní a mediální výchova
Další oblasti činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Polytechnická výchova • Osobnostní a sociální výchova • Výtvarná a estetická výchova
Podporované dovednosti, schopnosti a osobnostní charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinace ruky a oka • Pozornost, soustředěnost • Vnímání • Tvořivost, vynalézavost, fantazie • City a jejich projevy • Slovní zásoba • Rozlišování obrazných znaků a symbolů • Kvalita slovního projevu • Grafické a výtvarné vyjadřování • Komunikace s dospělým • Komunikace s dětmi • Společenská pravidla a návyky • Sebeuvědomění a sebeuplatnění • Sebeovládání a přizpůsobivost
Pomůcky a potřeby	<ul style="list-style-type: none"> • Obrázky rodiny, fotografie dětí a rodinných příslušníků, suroviny na výrobu slaneho těsta, hřebíček (koření), forma ve tvaru srdce (velikost asi 10 cm)
Prostorové nároky	<ul style="list-style-type: none"> • Třída

Aktivitu zařadíme do týdenního programu před oslavami Dne matek. V rámci komunikačních kruhů si budeme povídat o chystaném svátku, jeho významu, o rodině jako celku i o jejich jednotlivých členech. Vyzveme děti, aby vyprávěly o svém životě, o tom, jak vnímají role členů rodiny, zda mají role rozdělené, proč je to důležité atd.

POSTUP

Zaměříme se na osobnost matky. Děti mohou popisovat podobu i vlastnosti své maminky. Ptejme se jich:

- Co se jim na mamince líbí?
- Jak se k ní chovají?
- Jak by se měly chovat?
- Co s maminkou rádi dělají?
- Jak jejich maminka vypadá?

Snažíme se pojmenovávat pocity, jimiž vyjadřujeme „mám tě rád“, pomocí slov a činů.

Symbolem láskyplného citu je srdce, které můžeme nakreslit, poskládat, vystříhnout nebo upéci ze slaneho těsta.

Srdce ze slaneho těsta

Seznámíme děti s postupem přípravy slaneho těsta. Do mísy společně nasypeme mouku, sůl a nalijeme vodu. Vypracujeme těsto. Vzhledem k většímu množství těsta si děti mohou přinést misku z domova a zadělávat těsto ve vlastní misce.

TIP

Gramáž mouky a objem vody potřebné k přípravě těsta můžeme převést na hrnky. Pro děti pak bude výroba srdíček snazší.

- Z těsta vytvoříme srdce – vyválením plátu a vykrojením tvaru pomocí formy anebo vyválením válečků a spojením do tvaru srdce či srdíček (nutno spojit vodou). Na odkrajování používáme tupé příborové nože.
- Vytvořená srdce ozdobíme podle fantazie hřebíčkem či dalším kořením.
- Upečená srdce propíchneme špejlí a vytvoříme otvor na mašli.
- Srdíčka spojená z válečků můžeme po upečení naskládat do papírového košíčku vystlaného ubrouskem nebo vložit do celofánového průhledného sáčku a převázat mašličkou.
- Na závěr se s dětmi naučíme tematickou básničku pro maminku nebo s nimi vytvoříme přáníčko.

DOPORUČENÍ

- Jednotlivé výrobky lze ze spodní strany „podepsat“ (vyrýt na ně jméno), případně si alespoň na papír poznačit, kde je umístěno čí srdíčko, aby se výtvary při pečení nezaměnily.
- Vytvarování srdíčka z válečků je poměrně obtížné, proto doporučuji, aby si děti tvarování nejprve vyzkoušely na modelovací hmotě.

Obměna

Srdíčka nemusíme tvořit jen z těsta, ale třeba i ze samotvrdnoucí hmoty.

NÁPADNÍK UČITELKY MŠ

Vydavatel: Nakladatelství FORUM, s. r. o. | Adresa redakce: Střelničná 1861/8a, 182 00 Praha 8 | Šéfredaktorka: Monika Čihulová | Zákaznický servis: Petra Pokojová, office@forum-media.cz, tel.: +420 251 115 576, fax: +420 251 512 422 | ISSN 2694-9474 | Jazyková redakce: Martina Čechová | Fotografie: www.bigstockphoto.com | Zlom časopisu: Jana Turňová | Roční předplatné: 1 490 Kč bez DPH | Objednávka předplatného: office@forum-media.cz, fax: +420 251 512 422, informace o předplatném: +420 251 115 576 | Redakční uzávěrka: 23. 4. 2021 | Vychází jako čtrnáctideník, celobarevný | Přetisk a jakékoli šíření jsou povoleny pouze se souhlasem vydavatele. © Nakladatelství FORUM, s. r. o.